

Policy Brief

การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ในประเทศไทย Climate Change Adaptation in Thailand

Suparat Phranoret and Birendra Karna

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศนั้นมีแนวโน้มที่จะผลักดันให้สังคมต้องตกอยู่ในภาวะเสี่ยงจากผลกระทบของสภาพอากาศที่แตกต่างไปจากปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายรูปแบบเช่นการเปลี่ยนแปลงปริมาณฝนการขยับเลื่อนของฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิการเปลี่ยนแปลงความถี่และความรุนแรงของสภาวะอากาศรุนแรงเป็นต้นส่งผลให้ระบบนิเวศและหรือระบบสังคมเศรษฐกิจตลอดจนภาคส่วนต่างๆได้รับผลกระทบและตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่แตกต่างกันเนื่องจากระบบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับภูมิอากาศแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ การปรับตัวเพื่อให้ระบบและภาคส่วนต่างๆสามารถดำรงอยู่และสามารถดำเนินกิจกรรมหรือวิถีชีวิตต่อไปได้จึงเป็นเรื่องจำเป็นโดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการความเสี่ยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์และอาจรวมถึงการแสวงหาแนวทางใหม่ที่จะลดภาวะล่อแหลมเปราะบางของระบบหรือภาคส่วนต่างๆต่อผลกระทบและผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศลงโดยการลดการเปิดรับต่อผลกระทบหรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหรือการลดความอ่อนไหวหรือความไวต่อผลกระทบหรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหรือ การเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือต่อความเสี่ยงต่างๆ หรือ กระทำทั้งสามประการนี้ควบคู่กันไป โดยอาจเป็นการพิจารณาในแง่มุมของระบบหรือภาคส่วน หรือ พิจารณาแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ในเงื่อนไขเวลาที่แตกต่างกันหรือ

การทำความเข้าใจต่อประเด็นการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอาจประกอบด้วยประเด็นหลักๆดังต่อไปนี้

1. การทบทวนและวิเคราะห์นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ต่างๆในประเทศไทยเพื่อค้นหาช่องว่างและประเด็นที่พึงพิจารณาในบริบทของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในบริบทที่เกี่ยวข้องตลอดจนนำเสนอผลการวิเคราะห์จากการบูรณาการประเด็นดังกล่าวในนโยบายนั้นๆหรือแผนยุทธศาสตร์นั้นๆตัวอย่างเช่นนโยบายผังเมืองยุทธศาสตร์น้ำแผนการพัฒนาชุมชนน้ำฯลฯ เป็นต้นโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าแผนหรือย

ทศศาสตร์เหล่านั้นจะมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในอนาคตหรือสามารถดำเนินการได้โดยบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

2. การศึกษาเชิงพื้นที่ โดยครอบคลุมเนื้อหาอย่างน้อยในประเด็นใดประเด็นหนึ่งต่อไปนี้

2.1. การวิเคราะห์ความสามารถในการปรับตัวของชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ต่อสภาพอากาศแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในอดีตถึงปัจจุบัน โดยรวบรวมแนวทางที่ชุมชนหรือหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ต่างๆ ใช้บริหารจัดการความเสี่ยงหรือผลกระทบของสภาพอากาศและวิเคราะห์ถึงอิทธิพลหรือแรงผลักดันของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมามีในอดีตถึงปัจจุบันที่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแนวทางที่ชุมชนหรือภาคส่วนหน่วยงานในพื้นที่ต่างๆ ใช้บริหารจัดการความเสี่ยงหรือผลกระทบจากสภาพอากาศแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในปัจจุบันและมองถึงเงื่อนไขที่ทำให้ชาวบ้านหรือชุมชนมีทางเลือกต่างๆ เพื่อรับมือกับความเสี่ยงจากสภาพอากาศหรือปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรโดยอาจครอบคลุมประ

2.2. การวิเคราะห์ความเสี่ยงและภาวะส่อแหลมเปราะบางของพื้นที่(ลุ่มน้ำ/จังหวัด/ชุมชน) ต่อสภาพอากาศจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตโดยพิจารณาทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศประกอบกับการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจและสังคมและประเมินยุทธศาสตร์หรือแนวทางการปรับตัวแบบองค์รวมเชิงพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยหลายภาคส่วนโดยพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งอาจจะมีแนวทางในการสนองตอบต่อความเสี่ยงจากสภาพอากาศที่ต่างกันแต่มีผลกระทบซึ่งกันและกันข้ามภาคส่วนและวิเคราะห์ว่าแนวทางที่ชุมชน

2.3. การวิเคราะห์ความสามารถในการปรับตัวของชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในอนาคตโดยวิเคราะห์ถึงศักยภาพของแนวทางต่างๆ ที่ชาวบ้านและชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ใช้บริหารจัดการความเสี่ยงหรือผลกระทบจากสภาพอากาศแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในปัจจุบันเพื่อการใช้บริหารจัดการความเสี่ยงในอนาคตภายใต้เงื่อนไขของสภาพอนาคตต่างๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและประเมินร่วมกับแนวโน้มของความเสียหาย(exposure และ sensitivity) ของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตหรือศึกษาทบทวนแผนการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่โดยนำประเด็นการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอนาคตมาร่วมเป็นปัจจัยในการพิจารณา

เพื่อกำหนดแนวทางที่ชุมชนหรือภาคส่วนสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงในปัจจุบันได้ดีขึ้น และแนวทางนั้นสอดคล้องกับสภาพการณ์ในอนาคตให้แน่ใจว่าการพัฒนาจะไม่นำชุมชนไปสู่จุดอับภายใต้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในอนาคตและหาคำตอบถึงการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาหากพบว่าแนวทางที่วางแผนอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้ภายใต้เงื่อนไขในอนาคตและศึกษาถึงเงื่อนไขที่ทำให้สามารถจัดตั้งดำเนินการแนวทางนั้นๆ

3. การศึกษาด้านกลไกสนับสนุนการปรับตัวหรือการบริหารจัดการความเสี่ยงจากสภาพอากาศต่าง ๆ การศึกษาด้านกลไกที่เป็นนวัตกรรมในการช่วยบริหารจัดการความเสี่ยงซึ่งอาจเป็นการกระจายความเสี่ยงข้ามภาคส่วนข้ามพื้นที่และข้ามช่วงเวลาเช่นกลไกการประกันภัยโดยมีเงื่อนไขสอดคล้องกับการจัดการความเสี่ยงด้านสภาพอากาศแปรปรวนหรือเงื่อนไขที่นำไปสู่การดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะสภาพอากาศรุนแรง หรือ มาตรการเชิงสังคมที่ก่อให้เกิดเครือข่ายชุมชนที่จะร่วมแบ่งรับความเสี่ยงจากสภาพอากาศแปรปรวนหรือ กลไกในการส่งผ่านข่าวสารที่นำไปสู่การสร้างความตระหนักถึงความเสี่ยงจากสภาพอากาศ (risk communication)

ACKNOWLEDGEMENT

We would like to thank Asia Pacific Network for Global Research (APN) for financial support for the study and ForestAction Nepal for the overall project co-ordination